

תפוחים - ותקווה

18.09.2017 07:28 ישראל היום

לפני שלוש שנים הצליחו המורדים בסוריה להדיר שינה מעיני כל מגדלי התפוחים בישראל. כוחות האופוזיציה כבשו מידי משטר אסד את מעבר הגבול קוניטרה ויצאו התפוחים מהכפרים הדרוזיים בגולן לסוריה מולדתם הופסק וגרם למשבר חמור בענף התפוחים בישראל.

בחרנו לחזור אליהם במסגרת סדרת הכתבות על השפעת הסיום המסתמן לכאורה של מלחמת האזרחים בסוריה על ישראל, כשידו של אסד על העליונה. רצינו לבדוק אם בערב ראש השנה תשע"ז יתגשמו איחוליהם ובשנה הבאה יצליחו המגדלים לטבול את התפוחים שגידלו ולו במעט דבש.

"כשהדרוזים בגולן פינו את התפוחים שלהם לסוריה, זה עשה טוב לכולם, גם להם וגם לנו המגדלים היהודים, כי זה מנע הצפה של השוק בישראל, שבאופן טבעי גורמת לירידה במחיר התפוחים", מסביר אלכס קודיש, מנהל ענף החקלאות בקיבוץ עין זיוון.

מרבית מגדלי התפוחים בישראל פרוסים ברמת הגולן, בגליל העליון ובהרי ירושלים, זאת בשל תנאי האקלים הקרירים, המתאימים לגידול הפרי. השוק המקומי בישראל מייצר בממוצע 100-120 אלף טונות תפוחים בשנה - כמות המספיקה לכלל צרכני התפוחים בארץ. התוצרת של מטעי התפוחים בכפרים הדרוזיים בצפון רמת הגולן מהווה כ-30 אחוזים מנפח השוק בישראל, כ-30 אלף טונות בשנה.

משנת 2005 ובמשך עשור יוצאו לסוריה דרך מעבר קוניטרה כל התפוחים שגודלו בכפרים הדרוזיים בצפון הגולן. מסורת יצוא התפוחים לסוריה מכפרי הדרוזים בצפון הגולן היתה פרי שיתוף פעולה ייחודי בין שתי מדינות האויב סוריה וישראל, והיא התבצעה בתיווך הצלב האדום הבינלאומי עד נפילת מעבר קוניטרה מידי של אסד בספטמבר 2014.

"היה בזה פן פוליטי כי סוריה רצתה לתמוך בדרוזים בגולן כדי שהאנשים ירגישו שהם עדיין חלק מסוריה. הם שילמו לנו דולר לקילו ועשו את זה למרות שזה לא השתלם להם כלכלית", מסביר ד"ר אסעד ספדי, מנהל בתי הקירור של חקלאי מג'דל שמס. "כולם הרוויחו מזה, כולל החקלאים היהודים. משרד החקלאות עשה חישוב כמה תפוחים יש בארץ, והחלון של סוריה היה מעין וסת של כמות התפוחים בתוך ישראל. בשנים שלא היה הרבה פרי, הם הפחיתו את מכסות היצוא שלנו ולהפך, כדי לשמור על המחירים בשוק".

בשלוש השנים שחלפו מאז שמעבר קוניטרה נפל בידי המורדים, לא רק התפוחים שגודלו בכפרים הדרוזיים הציפו את השוק, אלא גם ההגדלה הדרמטית במכסת יבוא התפוחים ללא מכס מאירופה וארה"ב לישראל.

"אם עד לנפילת מעבר קוניטרה מכסת היבוא הפטורה ממכס עמדה על כ-7,000 טונות, אז היום היא כבר עומדת על כ-20 אלף טונות. הדבר הזה הורס לנו את כל הפרנסה", מסביר קודיש. "לפני שהמעבר נסגר קיבלנו 3.30 ש' לקילו והיום אנחנו

מקבלים 1.70 ש' לקילו, כשעלות הגידול עומדת על 1.40 ש'. אם היצוא לסוריה היה נמשך היום, אז מצבנו היה עדיין סביר, אבל כשגם היצוא הופסק וגם היבוא הפטור ממכס לארץ הוגבר, אז זה הורס לנו את כל הפרנסה".

במהלך השנים שחלפו מאז נפילת מעבר הגבול, ניסו הדרוזים בצפון הגולן למצוא דרכים לייצא תפוחים לסוריה דרך ירדן ואפילו דרך לבנון, אולם העלויות התגלו כלא כלכליות וכלכליות וכלכליות אפשריות במקרה של לבנון בגלל הסכסוך בין ישראל לבינה. גם מגעים ליצוא לרוסיה התקיימו, אך ירדו מהפרק כשהתברר שהמגדלים הישראליים לא יכולים להתחרות עם המחירים שהציעו לרוסים היצואנים הסינים.

"אנחנו מנסים ליצור מצב שהתיירות תהיה גלגל ההצלה של החקלאות", מספר דאולן אבו סאלח, ראש מועצת מג'דל שמוס. "החקלאים התחילו בקטיפ עצמי, לצד הקמה של מסעדות ופאבים. לפני שנה וחצי עשינו עדכון לתוכנית המתאר של היישוב, כך שהיא תאפשר גם הקמה של צימרים בחצרות הבתים".

אבל למרות הפרסומים מעברו השני של הגבול, המבשרים על תחילת הסוף של מלחמת האזרחים בסוריה, לא כולם חדורי אמונה כי זה יביא את הישועה המיוחלת לענף התפוחים בישראל.

"היינו שמחים אם היצוא לסוריה יתחדש, אבל זה עדיין נראה לי כמו חזון אחרית הימים", אומר קודיש. "אני מקווה קודם שיהיו לאנשים שם אוכל וקורת גג ראויים".

אסעד ספדי קצת יותר אופטימי מקודיש. "אני מאמין שהיצוא יתחדש כי אסד ירצה להראות שהוא שוב הריבון ושולט בשטח", אומר ספדי.

ממשרד החקלאות נמסר: "ככלל, כשאין מחסור בתפוחים בארץ, אין יבוא. כיום אין מחסור בתפוחים, אלא דווקא עודף, על כן אין יבוא ללא מכס. ישראל אינה מייצאת תפוחים, למעט ייצוא תפוחים מיישובי הדרוזים בגולן לסוריה שנעשה בשנים 2009-2013. עם תחילתה של מלחמת האזרחים בסוריה, נאלצה ישראל להפסיק את היצוא, שלא עלה על 10% מהייצוא המקומי".